

чеше подире имъ, колкото го държи сила. Децата пяха „Съюзници, разбойници“ и „Ний ще победимъ“, викаха „Все напредъ, напредъ“ и „ура“, и той правеше същото, като не можеше да изговаря ясно всичко. Мичо бѣ много смѣшенъ, когато се мжчеше наредъ съ другаритѣ си да пристѣпа по военно, да удря крака си у земята. Той изговаряше хубаво нѣкои команди, като „на дѣсно“, „на лѣво“, „ходомъ маршъ“ и др. Мичо туряше дѣсната ржичка свита на устата и се мжчеше да подражава нѣкой сигналъ, като го тананикаше, както му доде. Той се мерѣше съ дървената си пушка, викайки „бумъ“, и мушкаше съ нея къмъ нѣкой свой другаръ. По нѣкога баба му препасваше на рамото му една стара сабя, да я повлече по двора и въ кжщи, колкото си иска. Детето се мжчеше да извади сабята, но не можеше и само викаше: „и азъ колямъ“, и бараше лъскавитѣ украшения по нейната дръжка. Когато майка му видѣ, че много обича сабя, купи му малка такава, и то не можеше да ѝ се нарадва. Петко научи детето, какъ да държи сабята „предъ рамо“ и да марширува съ нея. Войникътъ обичаше детето, като свое, и все си мислѣше, ако донѣкога Господъ му дари внукъ, ще го кръсти Мичо. Той бѣ вече баща на две дечица, едното момче, другото момиче.

Презъ войната нѣмаше кой да обучава малкия Мича съ пушка и сабя; баща му и Петко бѣха много надалеко. Веднажъ майката купи вестникъ, къмъ който имаше приложение една подробна карта. Тя я разгледа внимателно, тури показалеца си въ дѣсно отъ Вардаръ и каза: „Мичо, ей-тука е сега татко ти“; жената въздъхна дълбоко и остана дълго време замислена и наклонила глава. Тя ходѣше редовно на църква и се молѣше на Бога повече отъ другъ пжтъ.

* * *

Още въ първитѣ дни на мобилизацията майката започна да чете редовно вѣстниците. Тя купуваше ежедневно „Военни извѣстия“, който дори и Мичо бе научилъ, като го наричаше „Военно известие“. Жената четѣше полека и ясно всичко по неприятелскитѣ действия, а свекърва ѝ слушаше внимателно, държеше Мича въ полата си, който все шаваше. И дветѣ му думаша: „стой мирно, дете, и слушай. И татко ти е сега тамъ, и той се бие съ френци, англичани и сърби“. Детето ту даваше ухо, ту зяпаше въ устата на майка си. По нѣкога и дветѣ изказваха възхищение и удивление по всичко прочетено или чуто за български успехи. Рѣдко се минаваше день да не четатъ вестници, да не научатъ нѣкоя

новина по войната. Начесто едната посещаваше госпожата на полковия командиръ, която получаваше писма по пжтници направо отъ фронта, та узнаваше отъ нея кой офицеръ е убитъ, раненъ, плененъ и пр. Мичо слушаше като сегисъ-тогисъ си приказваха, какъ летятъ аеропланитѣ и пушатъ бомби надъ градове, села и лагери, какъ убиватъ и нараняватъ мжже, жени и деца, какъ разрушаватъ и запалятъ кжщи, складове, гари и пр. Детето даваше ухо, когато майка му и баба му си говорѣха за ония страшилища — подводниците, колко военни търговски и рибарски параходи потопили, колко свѣтъ издавили, погубили. Приказваха си женитѣ едно-друго по войната, кръстѣха се понѣкога съ умиление и си думаша: „пази боже!“ Разбира се, Мичо имаше смѣтно понятие за всички тия работи, но все пакъ долавяше по нѣщо.

Докато траеше дългата и изстребителна война, децата започнаха да си играятъ съ хвърчила повече отъ другъ пжтъ. Всѣко гледаше да вземе нѣкой вестникъ, да го разпъне на кръстовина, да си направи хвърчило съ опашка, да го превърже по срѣдата съ дълъгъ канатъ — и да го развѣва на високо съ едно рѣдко удоволствие. Щомъ попаднѣше на Мича голѣмъ кжсъ хартия, поискваше да му я вържатъ на конецъ, а той я спущаше отъ балкона или прозореца и викаше „аропланъ“, „аропланъ“... „бѣгайте въ избата“...

Веднажъ слугинята заведе Мича у сестритѣ, които имаха по голѣми момчета отъ него. На двора се виждаше дървено корито, пълно съ вода, две деца бяха спуснали вътре лодка отъ сгъната хартия, па се опитваха да я катурнатъ съ пжхната отъ далеко пръчка. Когато лодката се повали, на едната си страна, децата я натиснаха въ водата и крещѣха съ възхищение: „парахода потъна!“ Мичо видѣ всичко това, поигра си заедно съ другаритѣ си.

Валѣ силенъ дъждъ и въ тѣхния дворъ стана голѣма бара. На детето му мина презъ ума, да си поиграе, както бѣ видѣлъ отъ врѣстниците си. То взе захвърлена и строшена кратунка, тури я въ бара и съ една крива пръчка започна да я катурва изъ далеко. Майка му видѣ всичко това, застана до прозореца и извика при себе и баба му. Дветѣ се побутнаха смѣешкомъ, като си думаша: „Нашъ Мичо потопява параходи“... Детето се измокри, нацапа въ бара и не се остави отъ играта си, докато не пратиха слугинята да го прибере.

Щомъ Мичо чуеше, че пѣятъ войници, веднага излизаше вънъ, да имъ се любува. По нѣкога той си грабваше сабята, взимаше я „предъ рамо“ и стоеше така, до като отми-